

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA” IAȘI
FACULTATEA DE ISTORIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE ISTORIE**

TEZĂ DE DOCTORAT

**Vizitele de lucru ale lui Nicolae Ceaușescu în județul
Iași: de la instrument administrativ la ritual politic
(1965-1989)**

REZUMAT

**Coordonator științific:
PROF. UNIV. DR. GHEORGHE IACOB**

Doctorand: RÎPANU ANDREI MIHAI

Iași, 2026

Cuprins

Introducere	1
Capitolul I- Vizitele de lucru în regimul comunist român	Error! Bookmark not defined.
I.1. Vizitele sub Gheorghe Gheorghiu-Dej	Error! Bookmark not defined.
I.1.1. Debutul regimului. Vizitele în țară cu rol de control.....	Error! Bookmark not defined.
I.1.2. Consolidarea puterii. Vizitele de inaugurare...	Error! Bookmark not defined.
I.2. Vizitele interne ale lui Nicolae Ceaușescu din anii `60.....	Error! Bookmark not defined.
I.2.1. Noul registru al vizitelor	Error! Bookmark not defined.
I.2.2. Vizitele la Iași în al doilea deceniu comunist ...	Error! Bookmark not defined.
I.2.3. Individualizarea lui Nicolae Ceaușescu în rândul „conducerii de partid și de stat”.....	Error! Bookmark not defined.
I.3. Dimensiunea statistică a vizitelor de lucru	Error! Bookmark not defined.
I.4. Între gară și aeroport. Mijloacele de deplasare ale conducătorilor de partid și de stat în timpul vizitelor în teritoriu ..	Error! Bookmark not defined.
Capitolul II- Iașul pe harta vizitelor de lucru	Error! Bookmark not defined.
II.1. Nicolae Ceaușescu în zona Moldovei. Centre de interes și raportul numărului de vizite pe județ	Error! Bookmark not defined.
II.2. Reglementări și planuri de măsuri cu privire la securitatea conducătorului statului în contextul vizitelor de lucru	Error! Bookmark not defined.
II.2.1. Sistemul de securitate al vizitelor de lucru: un instrument de exercitare a puterii și control social	Error! Bookmark not defined.

II.2.2. Protecția președintelui și funcția sa de control social în regimul cEAUȘIST Error! Bookmark not defined.

II.2.3. Reacția populației în contextul măsurilor de securitate ..Error! Bookmark not defined.

II.3. Între centru și periferie. Principalii actori în organizarea vizitelor Error! Bookmark not defined.

II.3.1. Centrele decizionale în stabilirea locației unei vizite interne Error! Bookmark not defined.

II.3.2. Instituțiile centrale și proiectarea vizitelor de lucru. Organigrama puterii Error! Bookmark not defined.

II.3.3. „Scrisori către tovarășul”. Situația populației ieșene în pragul vizitei de lucru din iulie 1976..... Error! Bookmark not defined.

Capitolul III – De la vizite de lucru la vizite festive.

Planificarea și organizarea vizitelor ieșene în ultima decadă a regimului comunist român 229

Introducere Error! Bookmark not defined.

III.1. Itinerariile vizitelor de lucru..... Error! Bookmark not defined.

III.1.1. Funcția instituțională a vizitelor de lucru Error! Bookmark not defined.

III.1.2. Funcția invizibilă a vizitelor de lucru Error! Bookmark not defined.

III.1.3. Evoluția itinerariilor vizitelor de lucru. Criteriile și funcționalitatea punctelor inspectate Error! Bookmark not defined.

III.1.4. Transformarea spațiului local într-o scenă a puterii.....Error! Bookmark not defined.

III.1.5. Reconfigurarea itinerariului vizitei de lucru într-un mecanism de control anticipativ Error! Bookmark not defined.

III.1.6. Succesiunea rituală a traseului: de la vizita în fabrică la discursul din Piață Error! Bookmark not defined.

III.2. Spectacolul vizual al puterii: dimensiuni, simboluri, corpuri	Error! Bookmark not defined.
III.2.1. „Tabloul ordinii”: Sugerarea ierarhiei interne prin intermediul iconografiei comuniste.....	Error! Bookmark not defined.
III.2.2. Traseul final din perspectiva liderului- rezultatul intervenționismului organizatoric și al mascării disfuncționalităților	Error! Bookmark not defined.
III.2.3. Producerea unanimității: sincronizarea mișcărilor corpurilor și a fondului sonor	Error! Bookmark not defined.
III.3. Între organizare propagandistică și experiență socială. Receptarea vizitelor de lucru din județul Iași	Error! Bookmark not defined.
III.3.1. Muncitorii și adaptarea la ritmul vizitelor de lucru.....	Error! Bookmark not defined.
III.3.2. Cadrele didactice și simularea „conformismului”	Error! Bookmark not defined.
III.3.3. Supravegherea pe orizontală: forme de control ale mediului artistic	Error! Bookmark not defined.
III.3.4. Concluzii: Nicolae Ceaușescu, conducător într-o realitate alternativă.....	Error! Bookmark not defined.
Concluzii	Error! Bookmark not defined.
SUMARUL ANEXELOR.....	Error! Bookmark not defined.
Anexe	Error! Bookmark not defined.
SUMARUL INTERVIURILOR.....	Error! Bookmark not defined.
BIBLIOGRAFIE	19

Introducere

Definirea subiectului cercetării: vizitele de lucru

La intersecția dintre practica de stat și ritual politic, *vizitele de lucru* au cunoscut o evoluție pe toată durata regimului comunist; inițial, ele au reprezentat un instrument administrativ de inspectare a teritoriului de către factorii executivi ai sistemului; în anii '80, dominați de ceaușism, deplasările au atins semnificația de „preponderență publică”. Dacă sub conducerea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej, vizitele aveau un caracter mai curând administrativ, în timpul lui Nicolae Ceaușescu, întâlnirile de lucru cunosc o transformare accelerată, devenind o „permanență în viața politică a României”¹.

Faza finală a regimului Ceaușescu a cunoscut transformări însemnate la nivelul societății românești afectată de o criză economică și socială fără precedent în vremuri de pace. În acest context, regimul a înțeles să-și consolideze pozițiile apelând la „festivalocrație” în detrimentul gestionării problemelor reale. În conexiune directă cu teoriile « societății spectacolului » introduse de Guy Debord, în care spectacolul deține un rol central în exercitarea puterii, regimul ceaușist restructurează în totalitate mecanismul vizitelor interne ce devine principalul câmp de lucru al organelor de propagandă.

Accentuarea privațiunilor resimțite de populația civilă nu a generat o reacție din partea autorităților. Deși această perioadă coincide cu intensificarea deplasărilor lui Nicolae Ceaușescu în teritoriu, se constată o deconectare a decidenților politici față de realitățile sociale, care optează pentru o guvernare prin spectacol. Opțiunea regimului pentru a întreține iluzia legitimității prin ritual, în detrimentul unor reforme menite să remedieze ineficiența

¹*Flacăra*, an XXXIII, nr. 13, 30 martie 1985, pp. 4-5.

instituțională, subliniază o strategie de conservare a puterii acoperită în spatele unei retorici a infailibilității.

Pentru a înțelege pe deplin aceste prefigurări, analiza curentă plasează studiul românesc în spectrul mai larg al spațiului comunist european, evidențiind influențele, dar și particularitățile naționale.

Totodată, definirea vizitei de lucru ca instrument analitic necesită și o extindere a imaginii fenomenului la nivelul blocului comunist, cu trimitere mai ales la Uniunea Sovietică și la Iugoslavia lui Tito. Nicolae Ceaușescu a împrumutat, în prima etapă a vizitelor sale de lucru, practicile predecesorului său. O dată cu anii '70, din perspectiva exercitării și înfățișării puterii, contaminarea liderului român cu mediul comunist asiatic a metamorfozat vizita de lucru de la o funcție administrativă către un spectacol ritualic de reafirmare a puterii.

Metodologia cercetării

Pornind de la aceste premise, demersul nostru își propune depășirea unei simple abordări evenimențiale, tratând vizita de lucru sub forma unui veritabil laborator al puterii totalitare.

Inițiativa noastră se axează asupra fenomenului sub forma unui obiect teoretic de cercetare, care furnizează o imagine asupra structurilor de putere și a proceselor decizionale care au asigurat dinamica regimului comunist. Studiul curent nu se rezumă la o înșiruire a vizitelor inventariate, ci este construit sub forma unei anchete a structurilor interne care au configurat inițiativele interne ale liderului.

Pentru a descrie aceste structuri, am apelat la un instrumentar metodologic interdisciplinar, situat la intersecția dintre sociologia istorică, antropologia politică și teoriile spațialității.

Sub raport sociologic, desfășurarea ritualică a acțiunilor interne reiterează tiparele „societății de curte” analizate de Norbert Elias. Raportat la

antropologia politică, un pilon teoretic valorificat în cercetarea noastră urmărește rolul ritualului în stabilirea ordinii politice, teză susținută de David I. Kertzer². La această formă de interpretare s-a adăugat paradigma „statului-teatru”³ fundamentată de Clifford Geertz.

Realizând o trecere de la spațiul vizitei la dispozitivele mobilizate, am recurs la aparatul conceptual foucauldian⁴ pentru a examina angrenajele de putere și de disciplinare a maselor.

Privit din perspectiva microfizicii puterii, spațiul de desfășurare se configurează într-un dispozitiv panoptic. Pentru a investiga modul în care deplasările conducătorului declanșau o suspendare temporară a logicii cotidiene a spațiului, am utilizat teoretizările lui Henri Lefebvre privind *producerea spațiului*⁵. Acest model de demarcație este validat de aparatul teoretic al lui Erving Goffman⁶ ce abordează opoziția dintre spațiul reprezentăției și cel de culise (frontstage/backstage).

Aplicabilitatea acestor concepte teoretice a necesitat ancorarea cercetării într-un areal geografic precis, capabil să faciliteze înțelegerea particularităților relației dintre aparatul central și cel periferic.

²David I. Kertzer, *Ritual, politică și putere*, Editura Univers, București, 2002.

³Clifford Geertz, *Negara: The Theatre State in Nineteenth-Century Bali*, Princeton University Press, Chichester, West Sussex, 1980.

⁴Michel Foucault, Michel Foucault, *Power/Knowledge. Selected Interviews 1972-1977*, editat de Colin Gordon, Editura Pantheon Books, New York, 1980.; Idem, „Dialogue sur le pouvoir” în *Dits et écrits*, volum III, Editions Gallimard, Paris, 1994; Idem, *Istoria sexualității*, traducere de Beatrice Sandu și Alexandru Onete, Editura de Vest, Timișoara, 1995; Idem, *Theatrum philosophicum. Studii, eseuri, interviuri (1963-1984)*, traducere de Bogdan Ghiu (partea I) Ciprian Mihali, Emilian Cioc și Sebastian Blaga (partea a II-a), Editura Casa Cărții de Știință Cluj-Napoca, 2001; Idem, *A supraveghea și a pedepsi: nașterea închisorii*, ediția a II-a, Editura Paralela 45, Pitești, 2005.

⁵Henri Lefebvre, *The Production of Space*, Traducere de Nicholson-Smith, Blackwell Publishers, Oxford, 1991.

⁶Erving Goffman, *Viața cotidiană ca spectacol*, Ediția a doua, Traducere de Simona Drăgan și Laura Albușescu, Editura Comunicare.ro, București, 2007.

Alegerea arealului Moldovei și al Iașului drept referința geografică a studiului de caz nu s-a limitat doar la rațiuni documentare sau de apartenență intelectuală proprie, ci s-a fondat pe convingerea metodologică că regiunea și orașul au capacitatea de a conferi coerență înțelegerii modului în care comunismul românesc și-a fundamentat legitimitatea. Specificitatea spațiului ieșean rezidă în ipostaza duală pe care o înglobează: cea de depozitar al unui simbolism sub raport politic sau cultural și cea de etalon în direcția industrializării promovate de regim.

Poate cel mai elocvent exponent al procesului de industrializare forțată este Combinatul de Utilaj Greu din Iași. Proiectul megaloman sintetizează modul în care decidenții locali considerau fezabil să-și negocieze capitalul politic.

Prin prisma acestui studiu de caz, investigația noastră s-a structurat pe trei paliere analitice majore, având ca obiectiv central analiza transformării vizitei de lucru sub conducerea lui Nicolae Ceaușescu dintr-un instrument administrativ într-o veritabilă „tehnologie a puterii”.

Abordarea de față își fixează, ca direcție principală, investigarea dinamicii raporturilor de putere în cadrul regimului comunist, având în vedere geneza inițiativei acestor deplasări și mecanismele de negociere dintre aparatul central și structurile teritoriale. Prin acest demers, ne propunem depășirea viziunii tradiționale unidirecționale ce atribuie exclusiv centrului politic capacitatea de decizie. Cercetarea supune atenției manifestările elitelor locale care, printr-o varietate de mijloace, de la invitații la inaugurări, solicitau prezența conducătorului în teritoriu. Este evident că aceste eforturi mascau încercările polilor locali de a dobândi capital politic și resurse. Această tranzacționare a capacităților organizatorice și logistice ridică un semnal cu privire la arhitectura internă a regimului: *Cine deține, de fapt, inițiativa reală? Vizita reprezintă un instrument accesat și speculat doar de către autoritățile*

centrale sau era valorificat și de către liderii locali, care, sub apanajul inaugurărilor și al eficacității interne, își negociau poziția sau supraviețuirea în ierarhia de partid? Această direcție de interpretare vine în susținerea ideii conform căreia vizita reprezenta un produs al colaborării între eșantioanele puterii, contrar mitului autoritar care atribuie capacitatea de decizie exclusiv nivelurilor superioare.

O a doua direcție este construită pe reprezentarea vizuală a ierarhiei. Din cercetarea documentelor rezultate din activitatea organelor de partid și de stat (cu un accent pe documentele de propagandă) și a materialelor fotografice disponibile au fost identificate principalele mutații de la vârfurile puterii. Prin consemnarea unei falii ce se adâncește gradual între lider și elitele de rang doi, în timpul deplasărilor, sunt proiectate transformările ideologice. Concret, dacă în prima parte a regimului este promovat modul de conducere colectivă, în aparițiile publice mizându-se permanent pe imaginea unității, în cercul restrâns aflându-se colaboratori precum Chivu Stoica, Ion Gheorghe Maurer, Gheorghe Apostol, Emil Bodnăraș și Leonte Răutu⁷, din anii '70 conducerea devine una personalizată. Acest lucru coincide cu izolarea vizuală a liderului, punctul de maximă intensitate fiind atins odată cu impunerea binomului autoritar Nicolae și Elena Ceaușescu. Această tranziție către concentrarea efortului festiv asupra unui singur pol de putere ne provoacă să privim mai în profunzime subiectul, stabilind: *În ce măsură această reprezentare vizuală proiectează fidel evoluțiile din cadrul ierarhiei puterii?*

Nu în ultimul rând, cel de-al treilea plan se concentrează pe dimensiunea statistică a fenomenului vizitei de lucru. Procedând la o analiză cantitativă și realizând o cartografiere a deplasărilor și obiectivelor inspectate, am creionat prioritățile regimului în decursul perioadei ceaușiste. Examinarea

⁷Pierre du Bois, *Ceaușescu la putere. Anchetă asupra unei ascensiuni politice*, Editura Humanitas, București, 2004, p. 114.

acestor date statistice permite formularea unor întrebări ce facilitează aprofundarea analitică a tematicii: *În ce măsură tipologia obiectivelor vizitate (industriale vs. culturale) poate schița imperativele ideologice ale conducătorului? A reprezentat itinerariul un instrument prin care regimul a mascat eșecul economic?* Predilecția aparatului central pentru anumite obiective era receptată de autoritățile locale. Acestea construiau un amplasament în care vulnerabilitățile erau eradicat, acțiune motivată de promovarea unei stabilități a puterii. Această delimitare a spațiului din considerente ideologice oferea în schimb reperele necesare pe care se structura narațiunea oficială a succesului intern.

Istoriografia vizitelor de lucru

Dincolo de instrumentarul metodologic, justificarea demersului nostru se regăsește în lacunele literaturii de specialitate referitoare la acest fenomen. Pasivitatea cercetătorilor rezidă, probabil, în modul în care au fost privite aceste deplasări, interpretate adesea drept o extensie a cultului personalității, subordonate retoricii oficiale și „limbajului de lemn”, fără a fi valorificate în raport cu potențialul lor de a influența fluxul decizional.

Consultarea lucrărilor de sinteză asupra comunismului românesc (Vladimir Tismăneanu⁸, Dennis Deletant⁹, Michael Shafir¹⁰ sau Stelian Tănase¹¹) ne-a oferit cadrul general în care pot fi inserate vizitele de lucru.

⁸Vladimir Tismăneanu, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, Editura Humanitas, București, 2014.

⁹Dennis Deletant, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, Editura Humanitas, București, 1998.

¹⁰Idem, *Stalinism pentru eternitate: O istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 228; Idem, „Stalinism, teroare, narcisism: Despre cultul lui Ceaușescu”, în *Revista 22*, 19.01.2015. <https://revista22.ro/opinii/vladimir-tismaneanu/stalinism-teroare-narcisism-despre-cultul-lui-ceausescu> accesat la data de 23.08.2025.

¹¹Stelian Tănase, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghiu-Dej 1948-1965*, Editura Humanitas București, 1998.

Studiile lui se concentrează asupra evoluției regimului, a mecanismelor coercitive și a ideologiei de partid. Pentru a beneficia de o perspectivă generală asupra tipologiei regimului comunist românesc, am utilizat *Raportul Final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România*¹². Efortul comun al istoricilor a vizat condamnarea oficială a totalitarismului, oferindu-ne o privire de ansamblu asupra mecanismului de funcționare a propagandei, mijloacele și instituțiile de represiune, urmărind finalmente parcursul cultului lui Nicolae Ceaușescu, de la o necesitate politică la radicalizarea sa din ultima fază a regimului. Totodată, *Raportul* coordonat de Vladimir Tismăneanu schițează în linii generale arhitectura sistemului comunist, relevând transformarea vizitelor dintr-un ipotetic canal de comunicare între lider și populație într-un dispozitiv unidirecțional de propagare a retoricii oficiale. Vladimir Tismăneanu aprofundează în cercetările sale teza stalinismului național, evidențiind dinamica ideologiei ceaușiste care, mai bine de două decenii, a evoluat către un construct unic în blocul comunist, teoretizat prin conceptul de „comunism dinastic”. Studiile cercetate nu acordă o atenție deosebită logisticii și organizării vizitelor interne, însă cadrul său teoretic se reunește în anumite puncte cu obiectul cercetării noastre. Vizitele de lucru sunt interpretate drept un mediu propice în care naționalismul exacerbă i-a fost atașat cultului personalității. Dacă în etapa de consolidare (1965-1970) istoricul român remarcă o strategie de popularizare a imaginii liderului prin intermediul acestor vizite, după concentrarea autorității în jurul binomului Nicolae-Elena Ceaușescu are loc o resemnificare a acestui instrument. În contextul noilor realități, figura conducătorului cumulează atributele unui lider providențial, vizitele transformându-se în dispozitive centrale de manifestare a puterii prin

¹²Vladimir Tismăneanu (coord.), *Raportul Final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România*, București, 2006.

indicații. Această perspectivă decizională produce o substituie a instituțiilor statului. Totodată, populația este transformată într-o masă amorfă, elementară fiind prezența ce validă, din perspectiva puterii, acest stalinism național¹³.

În procesul de documentare, pornind de la lucrările de sinteză, ne-am îndreptat și către analiza politologului Michael Shafir, *România Comunistă (1948-1985). O analiză politică, economică și socială*. Deși autorul nu a beneficiat de aportul unor surse arhivistice în edificarea primei ediții, validitatea ipotezelor enunțate a trecut proba timpului. Autorul destructurează mecanismele interne ale regimului cEAUȘIST pornind de la conceptul de „schimbare simulată”. În susținerea acestei formule teoretice, Michel Shafir susține că regimul lui Nicolae CEAUȘESCU s-a erijat în declanșarea unei destalinizări profunde, aparența democrației fiind instituită prin crearea unui sistem fictiv de „participare directă”¹⁴. Această manieră de interpretare întărește nevoia structurală a aparatului de stat de a crea o bază legitimatoare prin simularea dialogului permanent dintre lider și popor, cerință politică transpusă cel mai adesea în cadrul vizitelor oficiale. Extinzând conceptul de „schimbare simulată” asupra întâlnirilor de lucru, constatăm o discrepanță între reprezentarea oficială a puterii și mecanismele administrative care susțineau această ficțiune. La nivel discursiv, deplasarea în teritoriu constituia un instrument consultativ, menit a amplifica adeziunea și entuziasmul colectiv în rândul maselor participante. În planul din spatele cortinei, această scenografie se datora unui aparat coercitiv elaborat, care, pentru a susține

¹³Idem, *Stalinism pentru eternitate: O istorie politică a comunismului românesc*, Editura Polirom, Iași, 2005, p. 228; Idem, „Stalinism, teroare, narcisism: Despre cultul lui CEAUȘESCU”, în *Revista 22*, 19.01.2015. <https://revista22.ro/opinii/vladimir-tismaneanu/stalinism-teroare-narcisism-despre-cultul-lui-ceausescu> accesat la data de 23.08.2025.

¹⁴Michael Shafir, *România Comunistă (1948-1985). O analiză politică, economică și socială*, Traducere din limba engleză de Mihai-Dan Pavelescu, Editura Meteor Press, București, 2020, p. 119.

imaginea idealizată promovată, îmbina forme variate, pornind de la recompense și șantaj până la represiune.

Majoritatea istoricilor și-au îndreptat atenția către Nicolae Ceaușescu și realitatea în care activa. Unul dintre cele mai ample exerciții biografice dedicate conducătorului român este coordonat de Lavinia Betea, marcând o trilogie formată din *Viața Lui Ceaușescu: vol. 1. Ucenicul Partidului*, vol. 2. *Fiul Poporului* și vol. 3. *Tiranul*¹⁵. Mai cu seamă în ultimele două lucrări este urmărit parcursul conducerii ceaușiste care ajunge în ultima fază a sa să nu mai poată distinge între realitatea ideologică și starea reală a societății. Totodată, examinează, într-o paradigmă duală, istorică și psihologică, transformările înregistrate la nivelul cuplului Ceaușescu și stabilește principalele instrumente de instaurare a cultului personalității. Istoricii angrenați abordează în mod distinctiv izolarea graduală a liderului, accentuând aportul elitelor de eșalon doi și teritoriale.

Totuși, studiile care analizează tangențial acest fenomen au o perspectivă centralizată, orientată predominant spre vârful ierarhiei politice.

Având în vedere această configurație predominantă, se disting studiile întreprinse de Manuela Marin¹⁶ care se apropie într-o mai mare măsură de obiectivele noastre de cercetare. Autorul își construiește subiectul prin intermediul discursului oficial, fiind interpellate sursele mediatice ale epocii. Având în vedere această dispunere a obiectului de cercetare, se poate evidenția elementul de originalitate pe care îl introduce teza noastră. Inițiativa noastră pătrunde dincolo de dimensiunea vizibilă a acestor deplasări, optând, prin

¹⁵Lavinia Betea, Cristina Diac, Florin-Răzvan Mihai, Ilarion Țiu, *Viața lui Ceaușescu. Ucenicul partidului*, Editura Adevărul Holding, București, 2012.; Idem, *Viața lui Ceaușescu. Fiul Poporului*, Editura Adevărul, 2013.; Idem, *Viața lui Ceaușescu. Tiranul*, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2013.

¹⁶Manuela Marin, „Vizitele de lucru și cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu. «Cârma țării e între oameni, iar cârmaciul e permanent și întâiul la datorie»”, în *Arhiva Someșană. Revistă de Istorie și cultură*, Nr. 7/2008, pp. 216-217.

radiografia internă a proceselor care conturau evenimentul politic, pentru o înțelegere exhaustivă asupra arhitecturii politice a regimului.

Din perspectiva analizei noastre, rolul periferiei nu viza doar implementarea prerogativelor centrale, ci participa activ în dinamica decizională, având interesul de a livra o imagine perfecționistă care să satisfacă cerințele autorității centrale, dar care să faciliteze și obținerea de beneficii proprii. De asemenea, elitele locale devin în acest context un mediator, reușind în multe cazuri prin inventivitate să ofere o reinterpretare personală a directivelor impuse.

Sursele lucrării

Pentru a susține acest demers analitic, care vizează atât structurile de putere cât și percepția socială, am optat pentru o varietate de surse informaționale. Vizitele de lucru au reprezentat un fenomen marcat de o complexitate care transcende perspectiva cronologică a unor activități politice punctuale, fapt ce a determinat utilizarea unui instrumentar metodologic convergent. Pentru a valida ipotezele enunțate, dar și pentru a proiecta arhitectura invizibilă a puterii, demersul curent se susține pe principiul triangulării surselor, confruntând informațiile din sursele primare cu cele provenite din presa perioadei, precum și cele extrase din relatările orale ale foștilor participanți.

Primul pilon al acestei triangulări îl constituie investigația arhivistică, desfășurată pe mai multe paliere instituționale.

La nivel central, documentația a cuprins investigarea fondurilor *CC al PCR, Secția Cămară; Secția Cadre; Secția Organizatorică; Secția Propagandă și Agitație*; precum și albume fotografice conservate în cadrul Arhivelor Naționale. Acest tip de surse ne asigură accesul către dimensiunea normativă a vizitelor, oferind detalii despre inițiatori, instituții angrenate, cât și parcursul urmat de la proiecție la desfășurarea propriu-zisă a deplasărilor.

În completarea perspectivei centrale a fost acordată o importanță deosebită bagajului informațional local din cadrul Serviciului Județean al Arhivelor Naționale Iași. Consultarea și interpretarea datelor furnizate de materialul disponibil sunt elementare pentru a înțelege modul în care erau transpuse indicațiile de la București în unitățile locale.

Însă, pentru a surprinde dimensiunea represivă și de control social a fenomenului, am extins cercetarea dincolo de arhiva de partid. În acest sens, ne-am axat pe fondul *Documentar* din cadrul Arhivei Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS)¹⁷. Materialul analizat se axează pe asigurarea unui climat de ordine și disciplină pe durata vizitelor de lucru, urmărind depistarea potențialelor pericole, asigurarea obiectivelor, coordonarea și supravegherea participanților. Trasarea unui tipar de organizare pe linie de securitate relevă obsesia continuă pentru anticipație și inhibarea oricăror manifestări spontane.

Al doilea pilon este reprezentat de discursul oficial, livrat publicului larg. Pentru a integra perspectiva puterii, am analizat presa de partid, utilizând cotidiene precum *Scânteia* sau *Flacăra Iașului*. Narațiunile publicistice nu s-au rezumat la un act de cartografiere cronologică a itinerariilor, ci au operat sub forma unui instrument de configurare a arhetipului uman pe care propaganda îl expunea prin intermediul acestor reprezentări. Aceste narațiuni, marcate de clișeele „limbajului de lemn”, instituiau un etalon de gândire prin care autoritățile urmăreau să substituie memoria vie a comunității cu imaginarul oficial structurat.

În mod evident, documentele oficiale și presa livrează o realitate construită, cosmetizată de aparatul propagandistic. Astfel, cel de-al treilea pilon al cercetării a vizat recuperarea memoriei trăite. Aceste versiuni ale

¹⁷ „Punctul de comandă operativ al Direcției de Securitate și Gardă”, în ACNSAS, *fond Documentar*, dosar 18933, f. 110.

vizitelor expuse prin intermediul surselor publicistice și arhivistice nu redau însă experiența trăită de participanți. În acest sens, am considerat oportună integrarea mărturiilor persoanelor care au intrat în contact direct cu fenomenul vizitelor de lucru. Integrarea istoriei orale a oferit o perspectivă mai amplă asupra reacțiilor autentice ale indivizilor. Prin utilizarea memorialisticii și a istoriei orale, „unanimitatea” promovată în discursul propagandistic a fost demitizată, fiind evidențiat caracterul său efemer.

Demersul de istorie orală nu a fost lipsit de dificultăți, tăcerea sau reticența unor actori cheie devenind în sine un element de analiză istorică. În același timp, investigarea experiențelor trăite s-a confruntat cu o serie de limitări datorate reticenței și „tăcerii” martorilor. Inițiativa noastră de a contacta fostele cadre organizatorice s-a soldat cu multiple răspunsuri negative privitoare la concretizarea discuțiilor într-un interviu structurat. Metodologia aplicată în acest demers doctoral își propune să opereze cu această „tăcere”, reinterpretată sub forma unui instrument de analiză istorică. Această reticență manifestată confirmă internalizarea mecanismelor de autocenzură, reminiscență a perioadei ceaușiste, ca o formă de prudență în fața unor potențiale acuzații de ordin moral sau politic.

Structura lucrării

Pentru a înțelege mecanismele de funcționare ale regimului lui Nicolae Ceaușescu, este necesară parcurgerea vizitelor de lucru, fenomen ce a modificat vizibil exercițiul puterii în această perioadă. Analiza noastră s-a structurat în trei capitole principale la care se adaugă componenta de introducere și secțiunea de concluzii.

Primul capitol tratează obiectul de cercetare la scară națională, realizând o paralelă a modului în care mecanismul vizitei a fost instrumentat de cei doi lideri comuniști români. Ne-am propus să evidențiem aportul vizitelor în promovarea imaginii conducerii comuniste în teritoriu; să reperăm

principalii factori decizionali în selectarea și proiectarea deplasărilor; să descoperim modul în care ritualul omagial a acționat sub forma unui instrument de disciplinare a maselor; să formulăm o imagine a vizitelor din spatele documentelor, utilizându-ne de mărturiile participanților. Cartografierea celor 902 de vizite interne evocă capacitățile liderului de a fi prezent în multiple puncte din țară, modul în care a fost susținut logistic acest efort și tipologia acțiunilor.

Cel de-al doilea capitol analizează relația dintre centru și periferie, propunând și o localizare prin raportarea la județul Iași. Obiectivele trasate propun o detașare de perspectiva clasică de sus în jos de impunere a deciziei politice, miza majoră a capitolului fiind aducerea în prim-plan a „arhitecturii invizibile” a vizitei și a procesului de negociere purtat de polii locali cu decidenții centrali. Predilecția pentru o locație transmitea mai mult decât un punct geografic, expunea un troc soluționat, în care obiectivele vizate sintetizau imperativele ideologice ale regimului sau eforturile localilor de a promova realizările personale cu scopul de a acumula capital politic.

În cel de-al treilea capitol, am considerat necesar să analizăm dimensiunea umană a vizitelor de lucru, structurând impactul ritualului omagial în instituirea unei discipline fizice și simbolice. Am încercat să descriem spectacolul vizual al puterii. Această transformare festivă a spațiului fizic a deținut un rol important inclusiv în redarea către populație a evoluțiilor la nivelurile superioare ale puterii. De asemenea, am explicat cum a evoluat rolul mulțimii în ultima decadă comunistă, de la un actor dinamic în limitele scenografiei oficiale într-o resursă statică utilizată pentru a masca sau delimita trasee.

În final, am analizat discrepanța dintre proiecția fenomenului prin intermediul documentelor oficiale și mărturiile participanților. Integrarea istoriei orale a oferit o perspectivă mai amplă asupra reacțiilor autentice ale

indivizilor. Valorizarea memoriei prin interviuri se dovedește o condiție esențială pentru a înțelege transformările de la nivelul societății, care alternează, mai ales în ultima decadă a regimului, între conformism formal, ironie sau scepticism. De altfel, populația demonstrează în fazele finale ale regimului o formă de rezistență în fața mobilizării forțate, alegând să adopte o formă de pasivitate pe care regimul o va masca prin stațiile de amplificare mecanică. Această perioadă coincide cu izolarea liderului într-o realitate politică diformă, ceea ce îi face aproape imposibil contactul cu starea degradată din teritoriu.

Nu în ultimul rând, secțiunea Concluziilor sintetizează principalele argumente care validează ipoteza centrală de lucru. Cazul ieșean al vizitelor de lucru ale lui Nicolae Ceaușescu poate fi privit ca un laborator de observație a mecanismelor instrumentalizate de regimul comunist în vederea consolidării și perpetuării legitimității. Eficiența acestui instrument de legitimare s-a datorat apelului constant la formele rituale de exercitare a puterii, la scenariile iconografice și la configurarea artificială a unanimității. Am putut astfel contura premisele instituționale care au facilitat evoluția acestui dispozitiv de putere, instituind o interdependență între structurile de partid și cele de securitate.

Vizita de lucru avea să se transforme structural, dintr-un spațiu destinat controlului și evaluării administrative într-unul omagial, marcat de glorificarea necondiționată a autorității centrale. Astfel, se observă, mai ales în ultima parte, modul în care vizita a întreținut iluzia unui stat funcțional, perspectivă esențială pentru supraviețuirea simbolică a regimului lui Nicolae Ceaușescu.

BIBLIOGRAFIE

I. IZVOARE

1. Arhive

Arhivele Naționale Istorice Centrale (ANIC)

- Fond C.C. al P.C.R., Secția Cancelarie: dosar 12/1961, dosar 23/1966, dosar 284/1966, dosar 285/1966, dosar 217/1970, dosar 376/1972, dosar 27/1974, dosar 394/1975-1976, dosar 183/1976, dosar 225/1976, dosar 279/1977, dosar 159/1978, dosar 113/1980, dosar 181/1980, dosar 205/1980, dosar 109/1986, dosar 97/1987, dosar 111/1988, dosar 431/1965-1974. • Fond C.C. al P.C.R.,
- Fond C.C. al P.C.R., Secția Organizatorică: dosar 39/1989. • Fond C.C. al P.C.R., Secția Economică: dosar 27/1974. •
- Fond C.C. al P.C.R., Albume Foto - Nicolae Ceaușescu - activități în țară: dosar 9/1966, dosar 2/1970, dosar 1/1973, dosar 5/1975, dosar 4/1976, dosar 9/1977, dosar 11/1980, dosar 12/1982, dosar 3/1985.
- Fond Comitetul Central al P.M.R. / P.C.R., Albume Foto Gheorghe Gheorghiu-Dej 1916-1964: dosar A14, dosar A17, dosar A22.
- Fond Institutul de Studii Istorice și Social-Politice Fototeca - Gheorghe Gheorghiu-Dej.
- Fond Colecția „Gabanyi Anneli Ute” (1900-1997): dosar 21/1980-1985.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Iași (AN-Iași)

- Fond Comitetul Municipal Iași al P.C.R.: dosar 148/1973, dosar 191/1973, dosar 194/1973, dosar 125/1975, dosar 76/1976, dosar 78/1976, dosar 85/1976, dosar 136/1976, dosar 201/1977, dosar

234/1980, dosar 277/1980, dosar 278/1980, dosar 307/1980, dosar 311/1980, dosar 316/1980, dosar 185/1982, dosar 218/1985, dosar 277/1985, dosar 278/1985, dosar 343/1985.

Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Brăila (AN-Brăila)

- Fond Comitetul Județean P.C.R. Brăila: dosar 196/1978, dosar 249/1982.

Arhiva Consiliului Național pentru Studierea Arhivelor Securității (ACNSAS)

- Fond Documentar: dosar 430, dosar 1258, dosar 1260, dosar 1791, dosar 5064, dosar 5255, dosar 5858, dosar 5860, dosar 5923, dosar 6191, dosar 6192, dosar 6218, dosar 6244, dosar 6247, dosar 6251, dosar 6252, dosar 6256, dosar 12596, dosar 13074, dosar 13306, dosar 16643, dosar 17906, dosar 18125, dosar 18923, dosar 18933, dosar 18947, dosar 19147, dosar 19702.

Baze de date vizuale

- *Fototeca online a comunismului românesc*, Institutul de Investigare a Crimelor Comunismului și Memoria Exilului Românesc (IICCMER).

2. Izvoare orale

- Anghel, Valeria, director de școală generală în perioada comunistă, mărturie consemnată (2023).
- Barbu, Viorel, fost rector al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, interviu (28.07.2023).
- Bunescu, Aristotel, fost gazetar Agerpres, interviu (09.05.2025).
- Cobzaru, Valerica, fost membru al Ansamblului Folcloric „Stejărelul”, interviu (01.04.2026).
- Cojocariu, Mihai (prof. univ. dr.), mărturie consemnată prin cursuri.
- Dascăl, Loredana, mărturie consemnată (2023).

- Dorin, Mihai, cadru didactic la Universitatea „Gheorghe Asachi” din Iași, interviu (04.09.2023).
- Elvadeanu, Laura, mărturie consemnată (2023).
- Ionascu, Iulia, mărturie consemnată (2023).
- Neaga, Adrian, membru al Corului Filarmonicii din Iași, interviu (23.08.2023).
- Paraschivescu, Iuliana, studentă la Facultatea de Litere din cadrul Universității din București, interviu (30.08.2025).
- Rotariu, Carmen Holbănel, mărturie consemnată (2023).
- Tompea, Doru, președinte al Consiliului UASCR pe Centrul Universitar Iași, interviu (01.12.2024).
- Zlate, Adrian, lucrător comercial, interviu (05.09.2023).

3. Periodice

- *Adevărul* (1933, 1935)
- *Contemporanul* (1960, 1963)
- *Cutezătorii* (1978)
- *Drumul Socialismului* (1968)
- *Flacăra* (1968, 1978, 1983, 1985, 1988)
- *Flacăra Iașului* (1966, 1985)
- *Luceafărul* (1974, 1991)
- *Săptămâna* (1975)
- *Scânteia* (1951-1989)
- *Scânteia tineretului* (1966, 1967, 1973, 1980)
- *Viitorul* (1935, 1936)

4. MEMORIALISTICĂ ȘI JURNALE

- Behr, Edward, *Sarută mâna pe care nu o poți mușca. Românii și Ceaușeștii: investigația unui blestem al istoriei*, traducere de Doina Jela Despois și Brândușa Palade, București, Editura Humanitas, 1999.
- Betea, Lavinia, *Bârlădeanu despre Dej, Ceaușescu și Iliescu*, București, Editura Evenimentul Românesc, 1997.
- Idem, *I se spunea Machiavelli: Ștefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea*, București, Editura Adevărul Holding, 2011.
- Cristea, Adrian Eugen (col. r.), *A fi sau a avea, Amintirile unui ofițer de securitate și gardă prezidențială*, București, Editura Paco, 2008.
- Idem, *Familia Ceaușescu și Direcția a V-a. Puncte de vedere*, București, Editura Paco, 2009.
- Crișan, Vasile, *La vânătoare cu Ceaușescu*, București, Editura Adevărul Holding, 2010.
- Curticeanu, Silviu, *Mărturia unei istorii trăite. Imagini suprapuse*, București, Editura Albatros, 2000.
- Idem, *Meditații necenzurate*, București, Editura Historia, 2007.
- Georgescu, Mitică, *Vânătorile lui Ceaușescu așa cum au fost*, București, Editura Corint, 2003.
- Ianoși, Ion, *Eu și el. Însemnări subiective despre Ceaușescu*, ediția a II-a, București, Editura Ideea Europeană, 2006.
- Iliescu, Ion, *Destinul unui om de stânga. Amintiri*, București, Editura Litera, 2014.
- Jelescu, Smaranda, *Alo, Televiziunea. Un „Jurnal de front” pe programul I!*, București, Editura Libra, 1992.
- Marcu, Mihai, *Cincinalul unui primar comunist (1974-1979)*, București, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, 2005.

- Niculescu-Mizil, Paul, *O istorie trăită. Memorii. II*, București, Editura Democrația, 2003.
- Paleologu, Alexandru, *Souvenirs merveilleux d'un ambassadeur des golans*, Paris, Editura Balland, 1990.
- Popescu, Dumitru, *Un fost lider comunist se destăinuie: Am fost și cioplitor de himere*, București, Editura Express, 1994.
- Popescu, Dumitru, *Cronos autodevorându-se...*, vol. I-V, București, Editura Curtea Veche, 2005-2006. • Sfetcu, Paul, *13 Ani în Anticamera lui Dej*, București, Editura Fundației Culturale Române, 2000.

II. LUCRĂRI GENERALE

- Balandier, Georges, *Scena puterii*, traducere de Sanda Fărcaș, Oradea, Editura Aion, 2000.
- Barbu, Nicolae, Ungureanu, Alexandru (coord.), *Geografia municipiului Iași*, Iași, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, 1987.
- Berger, P. L., Luckmann, T., *Construirea socială a realității: Tratat de sociologia cunoașterii*, București, Editura Univers, 1999.
- Bourdieu, Pierre, *La distinction. Critique sociale du jugement*, Paris, Les Éditions de Minuit, 1979.
- Idem, *Economia Bunurilor Simbolice*, București, Editura Meridiane, 1986.
- Idem, *Rațiuni practice. O teorie a acțiunii*, București, Editura Meridiane, 1999.
- Idem, *Limbar și putere simbolică*, București, Editura Art, 2013.
- Brooks, Jeffrey, *Thank You, Comrade Stalin! Soviet Public Culture from Revolution to Cold War*, Princeton University Press, 2000.

- Burke, Peter, *Istorie și teorie socială*, traducere de Cosana Nicolae, București, Editura Humanitas, 1999.
- Cesereanu, Ruxandra (coord.), *Comunism și represiune în România. Istoria tematică a unui fratricid național*, București, Editura Polirom, 2006.
- Cioroianu, Adrian, *Pe umerii lui Marx. O introducere în istoria comunismului românesc*, București, Editura Curtea Veche, 2007.
- Dascălu, Dan Ioan, *Personalitatea totalitară*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2002.
- Debord, Guy, *Societatea spectacolului. Comentarii la societatea spectacolului*, traducere de Ciprian Mihali și Radu Stoenescu, București, Editura EST-Samuel Tastet, 2001.
- Dieaconu, Daniel, *Carol al II-lea. Un rege, un cult, o camarilă*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2018.
- Djilas, Milovan, *Întâlniri cu Stalin*, Craiova, Editura Europa, 1992.
- Donsbach, Wolfgang, Salmon, Charles T., Tsfati, Yariv (editori), *The Spiral of Silence. New Perspectives on Communication and Public Opinion*, New York, Editura Routledge, 2014.
- Durkheim, Émile, *Formele elementare ale vieții religioase*, traducere de Magda Jeanrenaud și Silviu Lupescu, Iași, Editura Polirom, 1995.
- Fitzpatrick, Sheila, *Stalinismul de fiecare zi. Viața cotidiană în Rusia sovietică a anilor 1930*, traducere de Alina Popescu, București, Editura Corint, 2016.
- Foucault, Michel, *Power/Knowledge. Selected Interviews 1972-1977*, editat de Colin Gordon, New York, Editura Pantheon Books, 1980.
- Idem, *Dits et écrits*, volum III, Paris, Editions Gallimard, 1994.
- Idem, *Istoria sexualității*, traducere de Beatrice Sandu și Alexandru Onete, Timișoara, Editura de Vest, 1995.

- Idem, *Theatrum philosophicum. Studii, eseuri, interviuri (1963-1984)*, traducere de Bogdan Ghiu, Ciprian Mihali ș.a., Cluj-Napoca, Editura Casa Cărții de Știință, 2001.
- Idem, *A supraveghea și a pedepsi: nașterea închisorii*, ediția a II-a, traducere de Bogdan Ghiu, Pitești, Editura Paralela 45, 2005.
- Geertz, Clifford, *Negara: The Theatre State in Nineteenth-Century Bali*, Chichester, West Sussex, Princeton University Press, 1980.
- Georgescu, Vlad, *Istoria românilor de la origini până în prezent*, București, Editura Humanitas, 1995.
- Girardet, Raoul, *Mituri și mitologii politice*, traducere de Daniel Dimitriu, Iași, Institutul European, 1997.
- Goffman, Erving, *Viața cotidiană ca spectacol*, ediția a II-a, traducere de Simona Drăgan și Laura Albușescu, București, Editura Comunicare.ro, 2007.
- Goian, Ion, Tănăsescu, Gabriela, Diaconescu, Carmen, Păvălan, Lorena, *Individ, libertate, mituri politice*, București, Editura Institutului de Teorie Socială, 1997.
- Gozman, V., Etkind, A., *De la cultul puterii la puterea oamenilor. Psihologia conștiinței politice*, București, Editura Anima, 1990.
- Hobsbawm, Eric, Ranger, Terence (eds.), *The Invention of Tradition*, Cambridge University Press, 1983.
- Iancu, Aurel, Păun, Nicolae (coord.), *Economia României după Marea Unire*, Vol. I, ediția a II-a, București, Editura Academiei Române, 2020.
- Ionescu, Ghiță, *Comunismul în România*, traducere de Ion Stanciu, București, Editura Litera, 1994.

- Ivan, Ruxandra, Pleșca, Vasile (coord.), *A guverna/ a fi guvernat: ipostaze ale raportului dintre stat și cetățean*, București, Editura Pro Universitaria, 2015.
- Jinga, Luciana Marioara (editor), *Elev in comunism*, București, Editura Curtea Veche, 2009.
- Jude, Ioan, *Paradigmele și mecanismele puterii - Kratologia – o posibilă știință despre putere*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 2003.
- Kapferer, Jean-Noel, *Zvonurile cel mai vechi mijloc de informare din lume*, traducere de Marina Vazaca, București, Editura Humanitas, 1993.
- Kertzer, David I., *Ritual, politică și putere*, București, Editura Univers, 2002.
- King, Robert, *History of the Romanian Communist Party*, Stanford, Hoover Institution Press, 1980.
- Kotkin, Stephen, *Stalin. Paradoxes of Power 1878-1928*, vol. I, New York, Penguin Press, 2014.
- Lefebvre, Henri, *The Production of Space*, traducere de Nicholson-Smith, Oxford, Blackwell Publishers, 1991.
- Longerich, Peter, *Hitler. A life*, translated by Jeremy Noakes and Lesley Sharpe, Oxford University Press, 2019.
- Mihalache, Andi, Cioflâncă, Adrian (coord.), *Istoria recentă altfel: perspective culturale*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013.
- Mills, Sara, *Michel Foucault*, London, Editura Routledge, 2003.
- Miłosz, Czesław, *Gândirea captivă*, București, Editura Humanitas, 1999.

- Müller, Herta, *Der König verneigt sich und tötet*, Munchen, Editura Carl Hanser Verlag, 2003.
- Orwell, George, *O mie nouă sute optzeci și patru*, Iași, Editura Polirom, 2002.
- Ozouf, Mona, *La fête révolutionnaire 1789-1799*, Paris, Editura Gallimard, 1976.
- Petrescu, Dragoș (coord.), *Comunismul în România. Memorie și istorie*, București, Editura Pro Universitaria, 2020.
- Pirjevec, Jože, *Tito and His Comrades*, University of Wisconsin Press, Madison, 2018
- Ricoeur, Paul, *Memoria, istoria, uitarea*, traducere de Ilie și Margareta Gyurcsik, Timișoara, Editura Amarcord, 2001.
- Sandu, Alexandru M., *Sub semnul paradoxurilor. Eseuri despre arhitectură și urbanism*, București, Editura Fundației Arhitext Design, 2007.
- Scott, James C., *Seeing Like a State: How Certain Schemes to Improve the Human Condition Have Failed*, New Haven and London, Yale University Press, 1998.
- Scurtu, Ioan, *Istoria Românilor în timpul celor patru regi (1866-1947)*, vol. III, Carol al II-lea, ediția a II-a, București, Editura Enciclopedică, 2004.
- Tănase, Stelian, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghiu-Dej 1948-1965*, București, Editura Humanitas, 1998.
- Tismăneanu, Vladimir (coord.), *Raportul Final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România*, București, 2006.

- Idem, *Stalinism pentru eternitate. O istorie politică a comunismului românesc*, traducere de Cristina și Dragoș Petrescu, Iași, Editura Polirom / București, Humanitas, 2005, 2014.
- Troncotă, Tiberiu, *România comunistă. Propagandă și cenzură*, București, Editura Tritonic, 2006.
- Volkoff, Vladimir, *Treimea Răului. Rechizitoriu în procesul postum al lui Lenin, Troțki și Stalin*, București, Editura Anastasia, 1996.
- Yurchak, Alexei, *Everything Was Forever, until It Was no More. The Last Soviet Generation*, Princeton University Press, 2005.
- Zagan, Cristian, *Discurs și putere. Valențe ale autonomiei discursului în filosofia lui Michel Foucault*, teză de doctorat, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, 2016.

III. LUCRĂRI SPECIALE

- Aioanei, Dumitru-Alexandru, *Industrializare, urbanizare și transformări sociale în Moldova. 1944-1965*, teză de doctorat, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza”, Iași, 2017.
- Andreescu, Gabriel, Berindei, Mihnea, *Ultimul deceniu comunist. Scrisori către Radio Europa Liberă*, Vol. I: 1979-1985 și Vol. II: 1986-1989, Iași, Editura Polirom, 2010, 2014.
- Banu, Florian, *Amorsarea revoluției. România anilor 80 văzută prin ochii securității*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2012.
- Banu, Florian, Țăranu, Liviu (coord.), *Securitatea 1948-1989. Monografie*, vol. I și II, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2016.
- Betea, Lavinia, Diac, Cristina, Mihai, Florin-Răzvan, Țiu, Ilarion, *Viața lui Ceaușescu. Ucenicul partidului*, vol. 1, București, Editura Adevărul Holding, 2012.

- Idem, *Viața lui Ceaușescu. Fiul Poporului*, vol. 2, București, Editura Adevărul Holding, 2013.
- Idem, *Viața lui Ceaușescu. Tiranul*, vol. 3, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2013.
- Chehabi, Houchang E., Linz, Juan J., *Sultanistic Regimes*, London, Johns Hopkins University Press, 1998.
- Cioroianu, Adrian, *Ce Ceaușescu qui hante les Roumains. Le mythe, les représentations et le culte du Dirigeant dans la Roumanie communiste*, Bucarest, Éditions Curtea Veche / AUF, 2005.
- Crăciun, Georgeta, *Vizita celui mai iubit fiu al poporului*, Iași, Editura „Noel”, 2006.
- Deletant, Dennis, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, București, Editura Humanitas, 1998.
- Dragomir, Corneliu, *Rememorări ale vieții cotidiene din timpul comunismului într-un oraș provincial: studiu de caz: Drobeta Turnu Severin*, Iași, Editura Lumen, 2009.
- du Bois, Pierre, *Ceaușescu la putere. Anchetă asupra unei ascensiuni politice*, București, Editura Humanitas, 2004.
- Durandin, Catherine, *Nicolae Ceaușescu. Adevăruri și minciuni despre un rege comunist*, traducere de Simona Modreanu, București, Editura Nemo, 1992.
- Gal, Ionel, *Rățiune și represiune în Ministerul de Interne. 1965 – 1989*, vol. I, Iași, Editura Domino, 2001.
- Hamet, Michel-P, *Nicolae Ceaușescu- biografie și texte selectate*, București, Editura Politică, 1971.
- Ilie, Cornel-Constantin (coord.), *Un tablou pentru tovarășu'. Pictura, Ceaușescu și cultul personalității*, Onești, Editura Magic Print, 2018.

- Kligman, Gail, *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, traducere de Marilena Dumitrescu, București, Editura Humanitas, 2000.
- Marin, Manuela, *Între prezent și trecut: cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu și opinia publică românească*, Cluj-Napoca, Editura MEGA, 2014.
- Idem, *Nicolae Ceaușescu. Omul și cultul*, București, Editura Cetatea de Scaun, 2016. • Neagoe-Pleșa, Elis, *Gheorghe Gheorghiu-Dej. Cultul personalității (1945-1965)*, Târgoviște, Editura Cetatea de Scaun, 2015.
- Petcu, Ion, *Ceaușescu - un fanatic al puterii. Biografie neretușată*, București, Editura Românul, 1994.
- Preutu, Cristina, *Propaganda politică în România socialistă: practici instituționale și tehnici de comunicare (1965-1974)*, Iași, Editura Universității „A. I. Cuza”, 2017.
- Shafir, Michael, *România comunistă (1948-1985). O analiză politică, economică și socială*, traducere de Mihai-Dan Pavelescu, București, Editura Meteor Press, 2020.
- Ștef, Dorin (coord.), *Baia Mare de altădată. Baia Mare în timpul regimului comunist (1945 - 1989)*, Baia Mare, Editura Eurotip, 2014.
- Teodorescu, Ana Smaranda, *Cultura festivă în național comunism. Studiu de caz: Organizarea Zilei Naționale de 23 august în timpul regimului Nicolae Ceaușescu*, teză de doctorat, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2021.
- Toader, Alexandra, *Cultul personalității lui Gheorghe Gheorghiu-Dej (1944-1965)*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2015.

- Troncotă, Cristian, *Duplicitarii. Din istoria serviciilor de informații și securitate ale regimului comunist din România (1965 – 1989)*, București, Editura Elion, 2003.

IV. ARTICOLE ȘI STUDII ÎN REVISTE DE SPECIALITATE

- Amarandei, Mirabela, „Violența simbolică: discurs și reprezentări sociale în campania pentru alegerile prezidențiale din 2014”, în *Revista de Științe Politice „Polis”*, Vol. IV, Nr. 1 (11), 2015-2016.
- Anton, Mioara, „Oameni mici și necăjiți. Scrisori către putere. 1948-1964”, în *Anuarul Institutului de Istorie „A.D. Xenopol” - Iași*, nr. 50/2013.
- Idem, „«Munca cu scrisorile». Ficțiuni propagandistice și realități cotidiene, I: 1965-1980”, în *Arhivele Totalitarismului*, nr. 3-4, 2015.
- Avram, Cezar, „Elitele și societatea românească în timpul guvernării lui Gheorghe Gheorghiu-Dej”, în *Arhivele Olteniei*, Serie Nouă, nr. 37, 2023.
- Betea, Lavinia, „Jurnalistica sub cenzura comunistă”, în *Sfera Politicii*, Anul XXVI, nr. 197-198, 2018.
- Bodeanu, Denisa Florentina, „Infern sau paradis pierdut? Aspecte din viața muncitoarelor din Cluj-Napoca (1965-1989)”, în *Anuarul de Istorie Orală*, Nr. V, Cluj-Napoca, 2004.
- Cioflâncă, Adrian, „Studiul ritualurilor politice: o retrospectivă istoriografică”, în *Xenopoliana - Buletinul Fundației Academice „A. D. Xenopol”*, XIV, 1-4, Iași, 2006.
- Cioflâncă, Adrian, Radu, Adriana, „Instalarea comunismului văzută de la tribuna și din strada...”, în *Istoria recentă altfel: perspective culturale*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2013.

- Cioroianu, Adrian, „«Videologia» lui Nicolae Ceaușescu. Conducătorul și obsesia autoportretului”, în *Comunism și represiune în România*, București, Editura Polirom, 2006.
- Cora, Delia, „Propaganda politică pentru și în timpul naționalizării comuniste”, în *Analele Banatului*, seria Arheologie-Istorie, nr. XXII, 2014.
- Cosminescu, Clara, „Trupele de securitate în 1968. Organizare, structură și zone de responsabilitate”, în *Caietele C.N.S.A.S.*, I, București, 2001.
- Culiciu, Cristian, „Structura organizatorică a comitetului Județean PCR Bihor. Statistici 1968-1988”, în *Crisia*, nr. XLVI, 2016.
- Idem, „Problemele cotidiene în atenția autorităților. Activitatea Comitetului Regional/Județean Bihor al PCR privind scrisorile oamenilor muncii (1960-1988)”, în *Crisia*, XLVII, 2017.
- Demetriade, Mihai, Moldovan, Silviu B., „Ion Mitucă, de la rezistență la disidență”, în *Caietele CNSAS*, nr. 2, 2008.
- Denize, Eugen, „Cuvântul tipărit - propaganda comunistă în România anilor 1948–1953”, în *Revista istorică*, Serie nouă, Tomul XVIII, nr. 5-6, 2007.
- Dragomir, Corneliu, „Viața cotidiană în comunism: biografii sociale. Studiu de caz: Drobeta-Turnu Severin”, în *Sociologie Românească*, vol. VI, nr. 1, 2008.
- Ferencz-Flatz, Christian, „Estetica vieții cotidiene în filozofia RSR”, în *Revista Transilvania*, serie nouă, nr. 11-12, 2021.
- Gill, Graeme, „Personality Cult, Political Culture and Party Structure”, în *Studies in Comparative Communism*, Vol. XVII, No. 2, Summer 1984.

- Iuga, Liliana, „«Întinerirea bătrânului Iași». Administrație locală și sistematizare urbană la Iași în anii 1960”, în *Historia Urbana*, tomul XXIV, 2016.
- Marin, Manuela, „Vizitele de lucru și cultul personalității lui Nicolae Ceaușescu. «Cârma țării e între oameni, iar cârmaciul e permanent și întâiul la datorie»”, în *Arhiva Someșană. Revistă de Istorie și cultură*, Nr. 7, 2008.
- Micu, Ioan, „Vânătoarea de la Piciorul Bârsanului”, în *Revista de Silvicultură și Cinegetică*, Anul XXV, Nr. 46, 2020.
- Mitchievici, Angelo, „Biografia unei secunde: 4 martie 1977 și Mitul Marelui Arhitect Nicolae Ceaușescu, eroul fondator”, în *Comunism și represiune în România*, București, Editura Polirom, 2006.
- Moraru, Victor, „Resursele simbolice ale puterii”, în *Valorificarea experienței României în contextul integrării europene a Republicii Moldova*, Chișinău, ICJPS, 2018.
- Mureșan, Marius, „Vizita lui Nicolae Ceaușescu la Gherla în 1983”, în *Hiperboreea. Journal of History*, volum 1, Nr. 1, 2014.
- Neagoe, Marin (general-maior), Cristea, Adrian (colonel), „Asigurarea securității președintelui R.S.R....”, în *Securitatea*, vol. 18, nr. 1(73), 1986.
- Neagoe-Pleșa, Elis, „Reflectarea cultului personalității lui Gheorghe Gheorghiu-Dej în presă (1945-1965)”, în *Analele Universității „Dunărea de Jos” Galați*, Seria 19, Istorie, tom VI, 2007.
- Idem, „1968 – anul reformării agenturii Securității”, în *Caietele C.N.S.A.S.*, nr. 1, 2008.
- Nicolau, Felix, „O fantomă roșie bântuie un imperiu albastru. Răspunsuri performative și constative la provocări ideologice”, în *Annales Universitatis Apulensis. Series Philologica*, nr. 23, 2022.

- Oprea, Marius, „Securitatea și moștenirea”, în *Comunism și represiune în România...*, Editura Polirom, București, 2006.
- Petrescu, Cristina, „Vizitele de lucru - un ritual al Epocii de Aur”, în *Miturile comunismului românesc*, Editura Universității din București / Editura Nemira, 1997, 1998.
- Pleșa, Liviu, „Proceduri și criterii de încadrare a personalului Securității în timpul regimului Ceaușescu”, în *Caietele CNSAS*, Anul V, nr. 1 – 2 (9 – 10), 2012.
- Popa, Cosmin, „Nicolae Ceaușescu – mecanismele unei dictaturi (1965-1967)”, în *Studii și materiale de istorie contemporană*, Serie Nouă, Volum XVII, 2018.
- Preutu, Cristina, „Dimensiunea simbolică a propagandistului în regimul comunist din România”, în *Sfera Politicii*, Anul XXI, nr. 173, 2013.
- Idem, „Rolul și efectul scrisorilor adresate puterii în România socialistă”, în *Caietele CNSAS*, VIII, nr. 2 (16), 2015.
- Răduică, Grigore (general-locotenent r.), „Celălalt Ceaușescu. Mărturii din umbra deciziilor politice”, în *Magazin Istoric*, anul XXXII, nr. 2 (371), februarie 1998.
- Sporea, Danijel, „«Sultanistic regime» under the reign of Nicolae Ceaușescu (1974-1989)”, în *Politička revija / Political Review*, Vol. 79, Issue 1, 2024.
- Tănase, Stelian, „Anii comunismului târziu. O încercare de sinteză”, în *Sfera Politicii*, Anul XV, Nr. 126-127, 2007.
- Teodorescu, Virgiliu Z., „Contribuții la istoria unor monumente dedicate cinstirii Regelui Ferdinand I”, în *Acta Moldaviae Meridionalis*, anul XXII-XXIV, 2001-2003.

- Toader, Alexandra, „Contribuția agitației vizuale la amplificarea cultului personalității lui Gheorghiu-Dej”, în *Analele științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași*, Tom LX, 2014.
- Tucker, Robert C., „The Politics of Soviet De-Stalinization”, în *World Politics*, Volume 9 (Jul. 1995).
- Turliuc, Cătălin, „Orașul Iași între 1945-1989”, în *Iași. Memoria unei capitale*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2018.
- Țiu, Ilarion, „Impactul industrializării României în anii 70 și 80 asupra mediului înconjurător”, în *Sfera Politicii*, nr. 4-5 (180-181), 2014.
- Zaharia, Simona, „Locuri ale memoriei ieșene în (re)scrierile sadoveniene”, în *Anuarul Muzeului Național al Literaturii Române Iași*, Nr. XI, 2018.

V. SURSE WEB / ONLINE

- „1 Mai, Paștele și mobilizarea politică după instalarea comunismului”, în *Contributors.ro*, 1 mai 2013 (accesat la 30.09.2022).
- Botoșineanu, Cătălin, „În căutarea unui trecut, dar nu a celui oficial...”, în *Contributors.ro*, 16.05.2022 (accesat la 26.10.2025).
- Călinescu, Alexandru, „1968. Cum a zdrobit Uniunea Sovietică Primăvara de la Praga”, în *Europa Liberă Moldova*, 16 august 2018 (accesat la 27.12.2024).
- Chiriac, Maria, „Copii cu flori de protocol”, în *Jurnalul.ro*, 13.02.2005 (accesat la 13.05.2025).
- Cristoiu, Ion, „S-a inspirat Nicolae Ceaușescu din Cultul Personalității lui Carol al II-lea?”, în *Cristoiublog.ro*, 17 ianuarie 2016 (accesat la 15.09.2022).

- Ghiza, Alexandru, „Poveștile lui Alghi: Vizitele de lucru ale lui Ceaușescu la Brașov”, în *Biz Brașov*, 19 iulie 2021 (accesat la 01.09.2021).
- Guță, Daniel, „Nikita Hrușcirov și Gheorghe Gheorghiu Dej au cinat aici...”, în *Adevărul*, 29 martie 2014 (accesat la 14.09.2022).
- Haselby, Sam, „«Ketman» and doublethink: what it costs to comply with tyranny”, în *Aeon*, 9 octombrie 2017 (accesat la 04.07.2025).
- Ioanid, Doina, „Istoria nu este o fortăreață, ci o gară». Interviu cu Carlo Ginzburg”, în *Observator cultural*, Nr. 502 (31), 26.11.2009 (accesat la 18.10.2025).
- Mares, Iulian, „Satele și statele lui Potiomkin”, în *Contributors.ro*, 27.06.2021 (accesat la 28.01.2026).
- Măgerușan, Adriana, „Conceput, perceput, trăit”, în *Revista Arhitectura*, nr. 6 (654), 2014 (accesat la 25.12.2025).
- Mihai, Dana, „Pretențiile lui Ceaușescu la vizitele oficiale din Prahova: covor roșu la Doftana, fete frumoase în delegația cu pâine și sare, vaci arătoase în ferme”, în *Adevărul*, 30.03.2013 (accesat la 14.01.2025).
- Mihai, Florin-Răzvan, „Ceaușescu, despre inundațiile din '75: Unii plângeau, alții râdeau și alții furau”, în *Historia* (accesat la 18.01.2025).
- Mladin, Dana, „23 August – sus șosetele, jos microbii!”, în *Danamladin.com*, 23 august 2019 (accesat la 13.05.2025).
- Morariu, Mircea, „Locuri de memorie”, în *Contributors.ro*, 03.01.2024 (accesat la 18.12.2025).
- Idem, „Primăvara de la Praga și gesticulațiile de independență ale lui Nicolae Ceaușescu (II)”, în *Contributors.ro*, 22.08.2018 (accesat la 25.07.2025).

- Pop, Florina, „Povești despre cum se pregăteau vizitele lui Ceaușescu la Cluj: pomi vopsiți pe marginea drumului și bitum pentru «protecția» tocurilor tovarășei”, în *Adevărul*, 15.11.2013 (accesat la 07.06.2025).
- Rîpan, Irina, „Detalii din culisele ultimei vizite a lui Nicolae Ceaușescu în Râmnicu Vâlcea...”, în *Adevărul*, 03.03.2015 (accesat la 09.05.2025).
- Stan, Marius, Tismăneanu, Vladimir, „O destalinizare ratată: Cinci decenii de la Congresul al IX-lea al PCR”, în *Contributors.ro*, 19.07.2015 (accesat la 25.12.2024).
- Suciu, Simona, „Ziua lui Ceaușescu a dat Brașovul peste cap în 1986”, în *Adevărul*, 26.01.2015 (accesat la 10.05.2025).
- Tabacu, Camelia, „Mărturii din comunism. Blestemați fie în veci cei ce și-au bătut joc de noi...”, în *Podul.ro*, 9 ianuarie 2019 (accesat la 19.04.2025).
- Tismăneanu, Vladimir, „Acerba reglare de conturi: Plenara din iunie 1958”, în *Radio Europa Liberă*, 03.10.2017 (accesat la 13.09.2022).
- Tismăneanu, Vladimir, „Despre ipocrizie, duplicitate și dublă gândire”, în *Contributors.ro*, 08.05.2013 (accesat la 04.07.2025).
- Idem, „Stalinism, teroare, narcisism: Despre cultul lui Ceaușescu”, în *Revista 22*, 19.01.2015 (accesat la 23.08.2025).
- Untaru, Claudia, „Vacile care arătau mai bine și îți «furau» privirea erau mutate în zona vizitată de Ceaușescu”, în *Adevărul*, 15.11.2013 (accesat la 07.06.2025).
- Venkatesh, Rao, „A Big Little Idea Called Legibility”, în *Ribbonfarm-blog*, 26.07.2010 (accesat la 07.01.2026).
- Zafiu, Rodica, „Ura și la gară!”, în *Dilema Veche*, nr. 952 din 7 – 13 iulie 2022 (accesat la 19.05.2025).

- *Mesagerul Neamț*, „O vizită de lucru discutabilă: Gheorghiu-Dej în Neamț în 1963”, 8 noiembrie 2016 (accesat la 14.09.2022).